

ESEJE I ARTYKUŁY

STEPHEN BLANK

NAŚLADOWANIE TYGRYSA: CO ZACHÓD MUSI ZROBIĆ DLA UKRAINY I DLA SIEBIE

Wielkie wojny nierzadko uruchamiają wyobraźnię przywódców politycznych i pobudzają ich do działania. Wojna rosyjsko-ukraińska nie stanowi wyjątku. Napaść Rosji i jej potknięcia militarne dają Zachodowi nieczęstą okazję do wprowadzenia zmian w architekturze bezpieczeństwa międzynarodowego i europejskiego, a sprostanie wyzwaniu rzucenemu przez agresora staje się coraz pilniejsze.

Putin wyraźnie wciąż wierzy, że wygrywa, i tak on, jak i rosyjskie wojsko wciąż ufają własnej propagandzie i planują walczyć do ostatecznego zwycięstwa¹. Obecnie prezydent Rosji dodatkowo wzmacnia napięcie, zapowiadając możliwość ataku jądrowego, grozi Mołdawii, która już była obiektem napaści i działań zwiadowczych, szykuje się do szerszej zakrojonej mobilizacji i wykorzystuje szantaż energetyczny². Putin może też szykować się do wojny na wyniszczenie, mającej na celu wykrwawienie

STEPHEN BLANK, SENIOR FELLOW, FOREIGN POLICY RESEARCH INSTITUTE

¹ M. Seddon, *Vladimir Putin Abandons Hopes of Ukraine Deal and Shifts to Land-Grab Strategy*, „Financial Times”, 24 kwietnia 2022 r., www.ft.com.

² R.D. Hooker Jr, *Climbing the Ladder: How the West Can Manage Escalation in Ukraine and Beyond*, Atlantic Council, 21 kwietnia 2022 r., www.atlanticcouncil.org; J. Watling, N. Reynolds, *Operation Z: The Death Throes of an Imperial Delusion*, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, kwiecień 2022, <https://static.rusi.org>; A. Coakley, A. Mckinnon, *Moldova Feels the Shock Waves of Putin's War*, „Foreign Policy”, 26 kwietnia 2022 r., <https://foreignpolicy.com>; S. Pokharel, J. Pennington, *Russia Will Shut Off Gas Deliveries to Bulgaria Starting Wednesday, Bulgarian Energy Ministry Says*, CNN, 26 kwietnia 2022 r., www.cnn.com; A. Soldatov, I. Bogoran, *Vicious Blame Game Erupts Among Putin's Security Forces*, Center for European Policy Analysis, 25 kwietnia 2022 r., <https://cepa.org>.

Ukrainy, wierząc, że wprowadzi zamęt w NATO i złamie Ukrainę³. Co więcej, konsekwencje niemalejących potrzeb Ukrainy i konieczności globalnej rekonstrukcji już są widoczne w Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych i krajach Zachodu w postaci wyzwań gospodarczo-politycznych, którym rządy muszą sprostać i z których muszą wyjść obronną ręką⁴. Co niepokojące, wielu analityków twierdzi, że przedłużająca się wojna wzmaga ryzyko użycia przez Rosję broni jądrowej⁵. To właśnie zagrożenie coraz bardziej niepokoi znawców Rosji⁶.

Niewykorzystanie przez Zachód okazji do wprowadzenia zmian będzie stanowiło krok w tył w zakresie utrzymania pokoju, bezpieczeństwa i demokracji, a także podsunie Rosji więcej możliwości zachwiania równowagi w Europie⁷. Ta okazja jest sprawą całego świata, jako że następstwa tej wojny są problemem światowym. Jedynie międzynarodowym wysiłkiem można złagodzić lub zniwelować odczuwalne na całym globie gospodarcze skutki rosyjskiej agresji. Rządy krajów zachodnich – pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych – powinny skorzystać z rady Szekspira: „Gdy wojenna zagrzmi w uszach trąba, niechaj przykładem waszym tygrys będzie”⁸. Innymi słowy, żeby zapewnić zwycięstwo Ukrainie i porażkę Rosji, muszą działać z wyobraźnią, odwagą i zdecydowaniem. Tylko z takim podejściem można zagwarantować zwiększenie bezpieczeństwa w Europie i na świecie.

Rosja zaczęła dokonywać zbrodni wojennych już w 2014 r., gdy zajęła Krym i Donbas, ale te, które popełnia podczas aktualnej agresji, są bardziej wyraziste. Rosyjskie zbrodnie wojenne podkreślają znaczenie moralne, polityczne i strategiczne wojny na Ukrainie dla bezpieczeństwa międzynarodowego i bezpieczeństwa Europy. Są także wyrazem spójności polityki wewnętrznej i obronnej Rosji oraz moralnego upadku

³ M. Seddon, *At War With the Whole World: Why Putin Might Be Planning a Long Conflict in Ukraine*, „Financial Times”, 25 kwietnia 2022 r., www.ft.com.

⁴ G. Merritt, *The War in Ukraine Will Reshape the European Union*, „Friends of Europe”, 26 kwietnia 2022 r., www.friendsofeurope.org.

⁵ *Kremlin Insiders Alarmed Over Growing Toll of Putin's War in Ukraine*, „Bloomberg”, 20 kwietnia 2022 r., www.bloomberg.com.

⁶ *Ibidem*.

⁷ E.A. Cohen, *This is the War's Decisive Moment*, „The Atlantic”, 12 kwietnia 2022 r., www.theatlantic.com.

⁸ W. Szekspir, *Życie Henryka V*, tłum. L. Ulrich, Państwowy Instytut Wydawniczy, 1981, s. 53.

Rosjan pod rządami Putina. Celowe stosowanie zastraszania i zbrodnie, takie jak bombardowanie obiektów cywilnych, masowe mordy, deportacje, gwałty i akty terroru, stanowią od samego początku integralną część rosyjskiej strategii wojennej⁹. Sposób prowadzenia walki oraz polityka Rosji również stanowią silną przesłankę do stwierdzenia, że jej najwyższym celem jest unicestwienie niepodległej Ukrainy, a co za tym idzie – ludobójstwo¹⁰. RIA Nowosti, rosyjska państwowa agencja informacyjna, opublikowała nawet plan przymusowej denazyfikacji Ukrainy poprzez masowe zastraszanie i represje ideologiczne, czyli połączenie metod stalinowskich z chińskimi obozami reedukacyjnymi, sugerując, że to właśnie jest polityką państwa¹¹. Dlatego też i plany wojenne Rosji, i jej polityka wojskowa obejmują usankcjonowany terroryzm, czyniąc Rosję państwem terrorystycznym. Rosyjskie media państwowe, onieśmiałe początkowymi porażkami, później również przyjęły dyktowaną przez państwo ludobójczą narrację naszpikowaną wtrętami sowieckimi i nazistowskimi¹². Nie należy się więc dziwić, że znawcy tematu, wraz z prezydentami Zełenskim i Bidenem, określają tę agresję jako ludobójczą¹³.

Przywódcy państw zachodnich powinni więc zapobiec zwycięstwu Rosji. Tocząca się wojna stanowi sprawę Zachodu nie tylko dlatego, że Ukraina walczy o bezpieczeństwo własne i Europy, ale też dlatego, że konflikt zaburza porządek międzynarodowy w samej jego istocie. Były dowódca wojsk NATO w Europie, emerytowany generał Phillip Breedlove podkreślił: „toczymy z Rosją konflikt przez pośredników. Ukraińcy są

⁹ M. Amann, M. Gebauer, F. Schmid, *Possible Evidence of Russian Atrocities German Intelligence Intercepts Radio Traffic Discussing the Murder of Civilians*, „Spiegel International”, 7 kwietnia 2022 r., www.spiegel.de; *Director GCHQ’s Speech on Global Security Amid War in Ukraine*, GCHQ, 31 marca 2022 r., www.gchq.gov.uk; C. Cawthorne, *Jake Sullivan Says Russia’s Alleged War Crimes in Ukraine Were ‘Planned’ at ‘Highest Levels’*, „Fox News”, 10 kwietnia 2022 r., www.foxnews.com.

¹⁰ F. Thom, *Les idéologues russes visent à liquider la nation ukrainienne*, 6 kwietnia 2022 r., „Desk Russie”, <https://desk-russie.eu>.

¹¹ *What Russia Should Do With Ukraine — Translation of an Article by the Russian State News Agency RIA Novosti*, LinkedIn, 4 kwietnia 2022 r., www.linkedin.com.

¹² R. Dixon, *As Russia’s War in Ukraine Founders, Ominous Rhetoric Gains Ground*, „Washington Post”, 13 kwietnia 2022 r., www.washingtonpost.com.

¹³ E. Finkel, *What’s happening in Ukraine is genocide. Period*, „Washington Post”, 6 kwietnia 2022 r., www.washingtonpost.com; S. Pettypiece, Z. Richards, *Biden Says Russia Is Committing ‘Genocide’ in Ukraine*, NBC News, 12 kwietnia 2022 r., www.nbcnews.com.

naszymi pośrednikami w walce”¹⁴. Rosja najwyraźniej zgadza się z tym poglądem, skoro minister spraw zagranicznych Federacji Siergiej Ławrow powiedział, że jest to wojna przeciwko siłom amerykańskim i zagrożeniu dominacją USA na arenie międzynarodowej¹⁵.

Stronnik Putina – Siergiej Karaganow, honorowy przewodniczący moskiewskiego think tanku Rada Polityki Zagranicznej i Obronnej, człowiek bliski Putinowi i Ławrowowi, powiedział: „Prowadzimy wojnę z Zachodem. Architektura bezpieczeństwa w Europie nie jest właściwa”¹⁶. Napaść na Ukrainę potwierdza też, że putinowska Rosja nie jest w stanie wyrzec się statusu imperium, przyznać suwerenności sąsiadom i byłym państwom Układu Warszawskiego¹⁷. Dążenie do odzyskania imperium oznacza wojnę, ponieważ musi prowadzić do naruszenia suwerenności państw sąsiedzkich i ich nietykalności terytorialnej, a także dlatego, że Rosja domaga się odbudowy swojej potęgi i całkowicie wolnej ręki – to jest wojny.

W sytuacji, gdy działania Rosji wskazują na całkowity brak poszanowania suwerenności i niezależności sąsiadów mimo wcześniej podpisanych paktów, wszelkie umowy z tym państwem, w tym dotyczące ograniczenia posiadania broni, automatycznie tracą znaczenie¹⁸. Należy podkreślić, że jeśli państwa zachodnie działające pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych i poprzez organy takie jak Unia Europejska czy NATO nie oprą się Rosji w sposób zdecydowany, zdobycze 30 lat pracy nad zapewnieniem bezpieczeństwa w Europie zostaną zaprzepaszczone, a Zachód wróci do bipolarnej konfrontacji z czasów zimnej wojny. Skoro Władimir Putin uważa, że wygrywa wojnę z Ukrainą, tym pilniejsza staje

¹⁴ J. Coaston, *Why Russian Sanctions Won't Stop Putin*, „The New York Times”, 6 kwietnia 2022 r., www.nytimes.com.

¹⁵ *Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview With Rossiya Television Network*, The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 11 kwietnia 2022 r., <https://mid.ru>.

¹⁶ F. Fubini, *Sergey Karaganov: We Are at War With the West. The European Security Order Is Illegitimate*, „Corriere Della Sera”, 8 kwietnia 2022 r., www.corriere.it.

¹⁷ S. Blank, *The Values Gap Between Moscow and the West: The Sovereignty Issue*, „Acque et Terre” 2007, nr 6, s. 9–14 (wersja włoska), s. 90–95 (wersja angielska); S. Blank, *Russia and the Black Sea's Frozen Conflicts in Strategic Perspective*, „Mediterranean Quarterly” 2008, t. 19, nr 3, s. 23–54.

¹⁸ *Russia Mulls Banning US Nuclear Arms Inspections–Source*, „RIA Novosti”, 9 marca 2014 r., www.en.ria.ru; M.B. Schneider, *Confirmation of Russian Violation and Circumvention of the INF Treaty*, „National Institute Information Series” 2014, nr 360.

się konieczność zadania mu niepodważalnej klęski¹⁹. Nie oznacza to użycia siły, jednak ważne jest skuteczne zastosowanie środków odstrasżających i wszelkich instrumentów władzy, z wyłączeniem jednak konfliktu zbrojnego.

By wykorzystać okazję, jaką jest dla nas ta wojna, i odzyskać inicjatywę w kwestii utrzymywania pokoju i demokracji w Europie, która rządzona jest w określony sposób (a także w innych miejscach), musimy podjąć kroki odważniejsze, bardziej nieszablonowe i bardziej zdecydowane niż poprzednio. W szczególności należy zaopatrzyć Ukrainę w środki umożliwiające niepodważalne pokonanie Rosji. Oznaczałoby ono rozejm obejmujący wycofanie wojsk rosyjskich, przywrócenie nie naruszalności terytorialnej Ukrainy co najmniej w granicach z 2022 r., zapewnienie jej wolności wyboru w kwestii akcesji do instytucji europejskich, chociażby akcesji do Unii Europejskiej czy NATO.

Obecne zagrożenie może zostać zlikwidowane tylko dzięki odparciu Rosji za pomocą szeroko zakrojonych działań strategicznych z użyciem wszelkich instrumentów władzy, jakimi dysponują członkowie NATO – dyplomatycznych, informacyjnych, wojskowych i gospodarczych. Tylko takie zwycięstwo ugruntuje bezpieczeństwo Ukrainy i Europy. Wzmocni też bezpieczeństwo międzynarodowe krajów pozaeuropejskich i odbije się głośnym echem w Azji, szczególnie w Chinach. Co więcej, porażka Rosji na Ukrainie to również – paradoksalnie – jedyna droga do bezpieczeństwa, godności, dobrobytu, pokoju i demokracji dla samych Rosjan. W całej historii tego państwa gruntowne reformy były następstwami tylko przegranych wojen, ponieważ klęska wstrząsała podwalinami państwa i zmuszała jego przywódców do przeprowadzenia zmian. Tu również porażka w wojnie osłabiłaby putinowski system rządów i zmusiłaby władze do wprowadzenia reform.

DOTYCHCZASOWE NASTĘPSTWA WOJNY

Widoczne do tej pory rezultaty tej wojny potwierdzają wiele założeń dotyczących bezpieczeństwa Europy i Rosji. Po pierwsze, największym zagrożeniem dla Ukrainy, jej sąsiadów z dawnego bloku wschodniego, całej Europy i samych Rosjan jest zachowanie systemu putinowskiego.

¹⁹ J. Deaton, *Putin Believes He's Winning the War, Austrian Chancellor Says*, CNN, 17 kwietnia 2022 r., www.cnn.com.

Strategiczne i moralne następstwa tej wojny jedynie potwierdzają prawdziwość tego twierdzenia. Jako że założeniem obecnego rządu Federacji Rosyjskiej jest imperializm i zaprzepaszczenie zdobyczy lat 90. XX w., środkami do osiągnięcia tego celu są brutalna, bezpośrednia siła, wojna informacyjna i przestępczość polityczna. Nieprzypadkowe są więc zbrodnie popełnione podczas tej wojny, która w samej istocie może być określona według prawa międzynarodowego mianem wojny agresywnej. Taki model konfliktu obowiązywał w Rosji na długo przed Putinem i jego poczynaniami w Groznm, Aleppo czy teraz na Ukrainie. Rosyjska taktyka wojenna od 1478 r., gdy Nowogród został wcielony do Wielkiego Księstwa Moskiewskiego, kontynuuje tradycję depopulacji i niszczenia „krnąbrnych” obywateli poprzez wywózkę dotychczasowych mieszkańców i zasiedlenie opuszczonej krainy przez Rosjan lojalnych wobec władzy. Każdy aspekt tej tradycji jest już dostrzegalny na Ukrainie i pojawi się niechybnie we wszelkich przyszłych kampaniach. Niemiecka minister obrony narodowej Christine Lambrecht ostrzegła wręcz, że jeśli Rosja nie zostanie pokonana na Ukrainie, nastąpią kolejne wojny²⁰. Potwierdzają to niedawne sygnały, że następnym celem rosyjskiego ataku może być Mołdawia²¹.

Należy też podkreślić, że sama idea tej wojny i sposób jej prowadzenia odzwierciedlają upadek moralny społeczeństwa rosyjskiego pod rządami Putina. Odkąd doszedł do władzy, okazuje brak poszanowania wobec prawa. Obecny zwrot w stronę rządów totalitarnych i wymuszanie określonego światopoglądu podkreślają zapatrzenie na ideologię caratu i państwa policyjnego, którego służby nie są niezawisłe. Wszczęcie i prowadzenie tej wojny są więc efektem mariażu polityki wewnętrznej i zagranicznej Putina. Dzięki atakowi na Ukrainę przywódca Rosji mógł wprowadzić rządy totalitarne we wszelkich dziedzinach, jak również cofnąć się do szowinistycznej, przestarzałej ideologii nowego caratu, która usprawiedliwia dążenia imperialistyczne. Jednocześnie jednak militarystyczna polityka rządu prowadzi do zubożenia obywateli. Nie jest ono tylko wynikiem drastycznych sankcji międzynarodowych, a raczej

²⁰ J. Dahm, *German Defence Minister Says Putin May Go Further Than Ukraine*, „Euractiv”, 7 kwietnia 2022 r., www.euractiv.com.

²¹ M. Necsutu, *Russia Threatens Moldova Over Ban on Ukraine Invasion Symbols*, „Balkan Insight”, 21 kwietnia 2022 r., <https://balkaninsight.com>; *Russian General Threatens Moldova*, „EUobserver”, 22 kwietnia 2022 r., <https://euobserver.com>.

bezpośrednim wynikiem przestarzałego modelu gospodarczego i utrzymującej się w rosyjskiej elicie kleptokracji. Wynikiem zepsucia toczącego całe społeczeństwo jest nie tylko tragicznie wyraźna korupcja – główna przyczyna porażek w tej wojnie i słabości gospodarki w obliczu sankcji międzynarodowych, ale też widoczna przestępczość i brutalność wojska.

Sytuacja pogorszy się, jeśli będą podtrzymane sankcje lub nałożone kolejne represje, które cofnięte zostaną tylko wtedy, gdy Rosja poniesie klęskę na Ukrainie. Jeśli natomiast Putinowi się powiedzie i utrzyma lub zdobędzie kolejne części Ukrainy, jego władza stanie się silniejsza w Rosji i poza nią. To „zwycięstwo” zachęci go do następnych kampanii mających na celu odzyskanie dawnych terytoriów rosyjskich pod dowolnym, sfabrykowanym pretekstem. Katarzyna Wielka mówiła przecież, że by ochronić swoje granice, musi je poszerzać. Moskwa już wprowadza własną administrację na terenie dotychczas sobie podporządkowanym²². Co więcej: „Zawieszenie broni wzdłuż «nowych linii kontaktu» jedynie ułatwi Rosji kolejne «zamrożenie konfliktu» i jeszcze bardziej oddali rozstrzygnięcie poprzednich sporów. W rzeczywistości takie konflikty nigdy nie były zamrożone. Umożliwiły siłom rosyjskim w Osetii Południowej trwanie na granicy z Gruzją. W Donbasie więcej żołnierzy ukraińskich zginęło już po podpisaniu protokołu mińskiego niż w poprzednich miesiącach. Zajęcie Krymu nie tylko umożliwiło Rosji zgromadzenie wojsk na półwyspie i podtrzymanie sił w Syrii, przybliżyło też historyczny cel dominacji nad basenem Morza Czarnego. Jedynym czynnikiem istotnie zamrożonym w tych konfliktach było ich rozstrzygnięcie. Tak naprawdę przedwczesne zawieszenie broni może jedynie ułatwić Rosji osiągnięcie kolejnego celu – rozbioru Ukrainy²³».

Zwycięstwo Rosji ośmieli też naśladowców Putina – takich jak Viktor Orbán – do siania fermentu i tworzenia podziałów w NATO i Unii Europejskiej, pozwoli też rosyjskiemu prezydentowi częściowo – jeśli nie całkowicie – uniknąć konsekwencji swoich poczynań. W skali globalnej zwycięstwo Rosji uniemożliwi w przyszłości powstrzymanie agresji. To wszystko istotne powody, by jak najszybciej doprowadzić do

²² J. Sherr, *The Fear of Victory*, International Centre for Defence and Security, 21 kwietnia 2022 r., <https://icds.ee>.

²³ *Ibidem*.

zdecydowanego zwycięstwa Ukrainy. Porażka Rosji jest równie istotna pod względem strategicznym. Obecny w Rosji nihilizm prawny i moralny przekładają się bezpośrednio na sposób prowadzenia obecnej wojny. Lawrence Freedman podkreśla tę obserwację, pisząc: „Należy również wziąć pod uwagę aspekty moralne podczas planowania strategii. Skoro znane są już poczynania Rosjan na okupowanych terenach Ukrainy, rządy państw zachodnich nie mogą popychać prezydenta Zełenskigo do jakichkolwiek ustępstw w kwestiach terytorialnych tylko po to, żeby zakończyć wojnę. Oczywiście państwa zachodnie nie zdołają obalić reżimu w Moskwie, nie ma takiej siły również Ukraina, jako że jedynie Rosjanie mają wpływ na to, kto nimi rządzi. Pozostaje więc wspieranie Ukrainy aż do wycofania się sił rosyjskich i pozostawienie Putinowi konsekwencji jego kaprysu”²⁴.

Freedman zauważa też, że państwa zachodnie nie mogą pozwolić Ukrainie upaść²⁵. Podobnie twierdzi też Nigel Gould-Davies: „Zbrodnie wojenne dowodzą, że tak długo jak Rosja okupuje terytorium Ukrainy, koniec walk nie oznacza końca przemocy. Wręcz przeciwnie: zawieszenie broni pozwoli siłom rosyjskim nie tylko na przegrupowanie się i dobrojenie, ale też na niezakłócone mordowanie i terroryzowanie cywilów. Wyznawcy realizmu w relacjach międzynarodowych zdają się nie dostrzegać, że stawką jest nie tylko przestrzeń geopolityczna, ale też życie ludzkie. Wszyscy mieszkańcy Ukrainy wiedzą już na pewno, co ich czeka, gdy wojsko rosyjskie wkroczy do ich miejscowości, i zrobią wszystko, by do tego nie dopuścić. Wynika z tego jasno, że rozbiór czy wynegocjowany kompromis nie zaowocują ani pokojem, ani stabilizacją”²⁶.

Jest też jasne, że rządy państw europejskich, Kanady, Stanów Zjednoczonych lub sąsiadów Rosji nie mogą już brać pod uwagę Władimira Putina jako partnera do rozmów. Putin wywołał napięcie międzynarodowe, które można porównać do zimnej wojny. Siły rosyjskie muszą więc zostać powstrzymane dla dobra Europy i bezpieczeństwa międzynarodowego. To nadrzędny moralny i strategiczny cel. Dlatego

²⁴ L. Freedman, *The Russo-Ukraine War: Phase Two*, „Substack”, 6 kwietnia 2022 r., <https://samf.substack.com>.

²⁵ L. Freedman, *NATO and Ukraine*, „Substack”, 13 kwietnia 2022 r., <https://samf.substack.com>.

²⁶ N. Gould-Davies, *The Strategic Meaning of Russian War Crimes in Ukraine*, „The Moscow Times”, 13 kwietnia 2022 r., www.themoscowtimes.com.

też należy bezwzględnie zapewnić Ukrainie długotrwałe wsparcie – nie tylko wojskowe – pozwalające i odeprzeć ofensywę rosyjską, i wydalić najeźdźców z terytorium państwa, być może nawet z rejonu Donbasu i Krymu. Gould-Davies napisał też: „Te zbrodnie mają następstwa strategiczne, które ukształtują tor wojny. Ponad wszystko zwiększają one prawdopodobieństwo, że konflikt nie zakończy się kompromisem lub rozejmem, ale zwycięstwem i kapitulacją”²⁷.

Ponieważ rozmowy będą prawdopodobnie prowadzić donikąd, o przyszłości Ukrainy zdecyduje wynik wojny²⁸. Tym bardziej niezadowolające pozostaje więc utrzymywanie przez Rosję terytorium zajętego w 2014 r., nie wspominając o nowych terenach. Choć Ukraina może zaakceptować powrót do stanu sprzed napaści w 2022 r., będzie to tylko rozwiązanie tymczasowe, owocujące długim okresem napięcia oraz stałego zagrożenia kolejną eskalacją. Pozostawi też w dobrej sytuacji Putina lub jego następców, dając im możliwość podtrzymywania zapędów imperialistycznych. Wprowadzenie ich w życie wykluczy jakiegokolwiek reformy wewnątrz Rosji, które mogłyby przekształcić styl rządzenia i ugruntować bezpieczeństwo w Europie.

Co więcej, pozostawienie Ukrainy pod wpływem rosyjskim może zamienić ją w Koreę lub Niemcy z okresu zimnej wojny. Doświadczenie wojen posowieckich, takich jak walki Armenii i Azerbejdżanu o Górski Karabach, dowodzi, że takie konflikty się nie kończą. Dowolne rozwiązanie niebędące zdecydowaną klęską Putina będzie prowadziło do braku reform w Rosji i zagrożenia dla porządku międzynarodowego poza jej granicami. Celem wszczęcia tej wojny było zwiększenie znaczenia Rosji za granicą i umocnienie władzy Putina w kraju. Wygląda na to, że elity rosyjskie również popierają poszerzenie terytorium Rosji, czego przykładem są zapowiedzi i przygotowywanie planów ataku na Mołdawię.

Główną przyczyną tej wojny jest głęboko zakorzeniona w mentalności Putina i całej Rosji niechęć do koncepcji niepodległej Ukrainy. Ta niechęć współgra z putinowskim dążeniem do odbudowy imperium i wprowadzenia rządów autokratycznych. Mimo niesłabnących prób Federacji Rosyjskiej przekonania społeczności własnego i innych krajów,

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ U. Pavlova, *Putin Says Talks With Ukraine Are at a “Dead End”*, CNN, 12 kwietnia 2022 r., www.cnn.com.

że po zimnej wojnie Rosja została poniżona, odizolowana i jest zagrożona, nadal nie przedstawiono żadnej – poza silną armią – wizji, planu czy struktury, które usprawiedliwiłyby jej przewodnią rolę. Nic więc dziwnego, że kraje dawnego bloku wschodniego pragną jedynych dostępnych dla nich gwarancji bezpieczeństwa, takich jak przynależność do Sojuszu Północnoatlantyckiego²⁹.

Dwie napaści na Ukrainę – w roku 2014 i 2022 – dowodzą, że warunkiem koniecznym zwiększenia bezpieczeństwa w Europie jest powstrzymanie imperialistycznych dążeń Rosji. Imperium i rządy autokratyczne są dwiema stronami tej samej monety, tłumaczącymi obecne w historii Rosji zbitki ideologii i instytucji. Gdy innym krajom zdarzało się być imperiami, Rosja i Chiny nimi są. Warunkiem koniecznym zachowania w nich rządów autokratycznych jest imperializm, który tłumaczy poszerzanie granic i status globalnych potęg.

POTRZEBA ODWAŹNIEJSZYCH REAKCJI

Zagrożenie ze strony Rosji i polityka bezpieczeństwa wymagają odważniejszych, nieszablonowych i dalej idących środków zapobiegawczych, solidnie oczywiście zakorzenionych w realiach. Ponieważ historia współczesna dowodzi prawdziwości twierdzenia Bismarcka, że Europa pozostaje głównie pojęciem geograficznym, rolę przewodnią w opracowaniu tego programu muszą odgrywać Stany Zjednoczone. Co więcej, w zintegrowanej strategii należy zawrzeć wszelkie instrumenty władzy dostępne Ameryce i Europie – dyplomację, informację, potęgę gospodarczą i wojskową. Powinny to być więc programy całego NATO i całej Unii Europejskiej albo też działania skoordynowane. Niektóre aspekty takiego programu już istnieją lub mają zaistnieć, np. rosnące dostawy coraz cięższej i bardziej ofensywnej broni na Ukrainę. Żeby wojnę zakończyć jak najszybciej i z pożądanym wynikiem, musimy, dla dobra wspólnej wizji strategicznej, wprowadzić program w pełni.

Należy też pamiętać, że nasze poczynania strategiczne zawsze są obserwowane przez inne kraje i odbijają się w nich echem. Szczególnie dotyczy to Chin, które pozostają przeciwnikiem strategicznym. Działania przeciw Rosji muszą być nie tylko skuteczne, ale też uświadomić Chinom,

²⁹ B. Clinton, *I Tried to Put Russia on Another Path*, „The Atlantic”, 7 kwietnia 2022 r., www.theatlantic.com.

że podobne mogą zostać podjęte w odpowiedzi np. na napaść na Tajwan. Chiny powinny też wyciągnąć odpowiednie wnioski z działań państw zachodnich i powstrzymać się przed wspieraniem rosyjskiej agresji, co wydaje się mieć teraz miejsce.

Kraje zachodnie muszą więc zareagować w sposób zmasowany – dążyć do pokonania Rosji, przywrócenia suwerenności i nietykalności terytorium Ukrainy, odbudowania jej z demokratycznymi władzami na czele, a następnie do całkowitego zintegrowania jej z europejskimi strukturami bezpieczeństwa, takimi jak NATO czy Unia Europejska, jak również z pomniejszych strukturami – np. z Trójmorzem. Tylko wówczas i Ukraina, i jej sąsiedzi, jak również sama Rosja, będą mogły w pełni cieszyć się bezpieczeństwem granic, dobrobytem, rządami demokratycznymi i pokojem. Rosja zaś po raz pierwszy od lat, jeśli nie od 1914 r., będzie mogła podjąć próbę integracji z Europą. Jednocześnie proces ten musi obejmować wszystkie wyżej wymienione elementy, które w rzeczywistości często wzajemnie się wzmacniają i wykraczają poza niepodważalne kategorie analityczne.

INFORMACJA

Wojna informacyjna i wojna cybernetyczna w rosyjskiej doktrynie wojskowej i strategicznej są dwiema stronami tej samej monety. Obie należą do najważniejszych i najtrwalszych instrumentów władzy w rosyjskim arsenale. Na Ukrainie, w tym na Krymie i w Donbasie, Moskwa od lat prowadziła wojnę informacyjną. Żeby podważyć lojalność wobec władz w Kijowie, skompromitować partie polityczne i polityków oraz uzyskać wpływ na ukraińskie media i politykę³⁰, nie stroniła nawet od przewrotów politycznych. Dlatego też błędem byłoby przyjmować, że wojna informacyjna i cybernetyczna nie zostały użyte lub odegrały pomniejszą rolę w toczącym się konflikcie. Rosyjskie dążenia do zniszczenia infrastruktury Ukrainy, do wpłynięcia na media i elity zachodnie mogły

³⁰ W. Varretoni, *Sweetness of the Status Quo: Strategic Patience and the Technology of Russia's Capture of Crimea*, praca przedstawiona 15 kwietnia 2010 r. na corocznym zjeździe Association for the Study of Nationalities na Uniwersytecie Columbia; L. Roslycky, *The Soft Side of Dark Power: A Study in Soft Power, National Security and the Political-Criminal Nexus with a Special Focus on the Post-Soviet Political-Criminal Nexus, the Russian Black Sea Fleet and Separatism in the Autonomous Republic of Crimea*, praca doktorska, Uniwersytet w Groningen, 2011.

być dotychczas nieskuteczne, ale nie tracą na sile³¹. Stany Zjednoczone i zaprzyjaźnione agencje wywiadowcze spodziewają się ataku na większą skalę na krytyczną infrastrukturę w Ameryce i w innych krajach³². Tymczasem putinowska kampania krajowa zdołała przekonać rodaków, że Rosja toczy wojnę w słusznej sprawie³³.

Rządy państw zachodnich muszą więc kontynuować wsparcie dla Ukrainy. Należy wziąć pod uwagę rosyjskie zbrodnie wojenne, poczynając od inwazji w 2014 r. poprzez następną z lutego 2022 r., i strategiczne dla krajów zachodnich znaczenie obrony Ukrainy. Te argumenty należy stale rozpowszechniać, żeby zapewnić właściwe badanie wydarzeń i stworzyć odpowiedni mechanizm ukarania winnych. Chcąc podważyć pozycję Rosji w tej wojnie, Zachód musi też wzmocnić wykorzystanie technologii informacyjnej³⁴. Rządy państw zachodnich, a może i media prywatne, muszą jednocześnie zdemaskować i powstrzymać napływ rosyjskich pieniędzy do influencerów, elit i partii politycznych na Zachodzie, i wszędzie, gdzie to tylko możliwe, mówić o rosyjskich przekłamaniach. Takie działania powinny również ujawnić i powstrzymać rosyjskie ataki na krytyczną infrastrukturę w Stanach Zjednoczonych, Europie i na Ukrainie. Istotną kwestią jest też przedarcie się przez blokady informacyjne Putina i dotarcie do zwykłych Rosjan. Należy uświadomić im koszty ludzkie i materialne tej wojny, ujawnić korupcję wśród producentów broni, którzy swoim lenistwem i żądzą zysku przyczynili się do dotychczasowych porażek.

Wypadałoby nagłośnić sposób, w jaki chciwość Putina i powiązanych z nim elit ograbia rosyjski lud z odpowiedniej opieki medycznej, szans na dobrobyt i możliwości kształcenia. Zalecane jest rozpowszechnianie informacji o zbrodniach wojennych dokonanych z rozkazu Putina, członków rządu lub starszych oficerów, wraz z tym, co na ten temat ustaliły państwa ościenne. Na koniec – w odpowiedzi na zniszczenie

³¹ A. Hurska, *Ukraine's Other Front: The Battle in the Cyber Domain*, „Eurasia Daily Monitor”, 19 kwietnia 2022 r. <https://mailchi.mp>.

³² J. Gill, *Allied cyber authorities warn 'evolving intelligence' points to incoming Russian cyber attack*, „Breaking Defence”, 22 kwietnia 2022 r., <https://breakingdefense.com>.

³³ I. Hill, *Rallying Around the Flag: Domestic Support For Putin Is holding up*, „The Interpreter”, 21 kwietnia 2022 r., www.lowyinstitute.org.

³⁴ M. Schnell, *Belarus Hackers Say They've Targeted Railway to Impede Russian Troop Movements*, „The Hill”, 25 stycznia 2022 r., <https://thehill.com>.

infrastruktury krytycznej – musimy odpowiedzieć z siłą pozwalającą na pozbawienie Rosji inicjatywy i podważenie jej strategii, która zakłada eskalację na wszystkich etapach kryzysu, oraz zmusić Rosję, by zrozumiała, że nie przestraszą nas jej groźby ani możliwości.

Należy zauważyć, że ani imperatyw strategiczny spójności NATO, ani amerykański program informacyjny nie są w tej chwili bez wad. Anne Applebaum zauważyła, że potrzebujemy systematycznego „remontu” polityki informacyjnej, powinniśmy przekazywać informacje po rosyjsku, lepiej rozumieć rosyjskich odbiorców i przedrzeć się przez blokadę informacyjną Putina³⁵. Przykładowy strategiczny program informacyjny przedstawia między innymi Eliot Cohen:

„Jako że w tej chwili dominują konflikty hybrydowe, Stany Zjednoczone muszą o wiele lepiej radzić sobie w ofensywie. Należy przywrócić działanie amerykańskiej agencji informacyjnej (United States Information Agency), która szerzyła proamerykańską propagandę przed jej rozwiązaniem pod koniec lat 90., lub też zmobilizować cywilne cyberbojówki, które podkopią pozycję innych rządów za pomocą prawdy, najpotężniejszej z broni. Sprawna mobilizacja antyrosyjskich hakerów przez rząd ukraiński po rosyjskiej agresji stanowi wzór do naśladowania. Stany Zjednoczone powinny też opowiadać się za swobodami obywatelskimi i dla zasady, i dla osłabienia przeciwników. Rosjanie na przykład powinni być bombardowani wiadomościami obnażającymi kłamstwa, jakimi karmi ich rząd, informacjami o tym, jakie koszty ludzkie i gospodarcze ponieśli przez wojnę na Ukrainie, i o opłakanych konsekwencjach stania się chińskim wasalem odgradzonym od Zachodu”³⁶.

GOSPODARKA I ENERGIA

W dziedzinach gospodarki i energii większość środków koniecznych do zapewnienia porażki Rosji już podjęto – wprowadzono sankcje i zmniejszono zakupy. Nie zmniejsza to jednak potrzeby dalszego ograniczania pozyskiwania energii od Rosji i utrudniania operacji finansowych, konieczne jest też jednoczesne opracowanie skutecznego mechanizmu gospodarczego mającego odbudować Ukrainę i zintegrować ją

³⁵ A. Applebaum, *There Is No Liberal Order*, „The Atlantic”, maj 2022, s. 12.

³⁶ E.A. Cohen, *The Return of Statecraft*, „Foreign Affairs”, maj/czerwiec 2022, www.foreignaffairs.com.

trwale z gospodarką Europy. Dotychczasowe i przyszłe poczynania gospodarcze oraz inne zabiegi na kolejnych polach mają na celu zapewnić zwycięstwo Ukrainy i porażkę Rosji. Dotychczas to sankcje były jedynymi narzędziami wojny gospodarczej przeciw Rosji – nie wykazały jednak całkowitej skuteczności. Z całą pewnością nie skłoniły Putina do wycofania wojsk. Niezrażony, wciąż powtarza, że „bez najmniejszych wątpliwości osiągniemy założone cele”³⁷.

Sankcje obejmujące handel energią z Europą muszą uderzać mocniej i odebrać Rosji zdolność do prowadzenia wojny³⁸. Muszą być jednak oparte na wcześniej i realistycznie przedstawionych celach strategicznych. Choć koszty, jakie ponosi Europa, są niewielkie w porównaniu z kosztami Ukrainy, z dostaw rosyjskiej energii nie może zrezygnować całkowicie, ponieważ cena takiego kroku byłaby zbyt wysoka. Wynika stąd potrzeba odnalezienia alternatywnych źródeł energii w bliższej i dalszej perspektywie. Nowe źródła gwarantowałyby odcięcie Rosji od możliwości szantażowania energetycznego Europy, zagwarantowałyby bezpieczeństwo dostaw z różnych kierunków, np. ze Stanów Zjednoczonych, Afryki, Ameryki Łacińskiej, Azji Środkowej lub z Azerbejdżanu. Być może uruchomiony zostanie także gazociąg wschodniośroziemnomorski, co jest obecnie ponownie rozważane³⁹.

Choć zmiana sposobu pozyskiwania energii będzie bolesna, obok zaistniałej sytuacji nie można przejść obojętnie. Co ważne, odpowiednio przeprowadzone zmiany pozyskiwania i wykorzystywania energii spowodują znaczny i kompensujący straty wzrost gospodarczy, jednocześnie wytrącając Rosji z ręki możliwość szantażu, presji i gróźb wobec rządów państw europejskich. Jedną z możliwych ścieżek mogłoby być wprowadzenie akcyzy na zużycie węgłowodorów, przez co stałyby się one za drogie i uszczupliły dochody Rosji. Dochody z akcyzy wraz z rosyjskimi aktywami skonfiskowanymi na skutek sankcji mogłyby zostać

³⁷ *Conversation With Vostochny Cosmodrome Employees*, „Kremlin.ru”, 12 kwietnia 2022 r., <http://en.kremlin.ru>.

³⁸ *Moody's przewiduje Rosji defolt pri niewypłacie dolarów inwestorom k 4 maja*, „RBK”, 15 kwietnia 2022 r., www.rbc.ru.

³⁹ S. Micholopoulos, *Ukraine War Revives East Med Gas Pipeline Talks But EU Insists on Feasibility*, „Euractiv”, 5 kwietnia 2022 r., www.euractiv.com.

przeznaczone na odbudowę Ukrainy⁴⁰. Odbudowa jest kluczem do pokoju w Europie i stanowi szansę na wzmocnienie znaczenia Unii Europejskiej. Co więcej, odbudowa Ukrainy z wykorzystaniem dotychczasowej infrastruktury i technologii przedstawia wielką okazję do zintegrowania jej z organizacjami takimi jak Trójmorze i Unia Europejska. Zapewnienie rozwoju gospodarczego i integracji krajów Europy Wschodniej w nowoczesnym wydaniu jest nieodzowne dla przyszłości regionu, nie tylko pod względem energetycznym. Funkcjonująca normalnie Ukraina może bez trudu zaspokoić własne potrzeby energetyczne i odsprzedawać energię sąsiadom⁴¹. Dlatego biorąc pod uwagę rozmiar i skalę oraz wyzwania i szanse związane z procesem odbudowy Ukrainy, planowanie tego musi rozpocząć się teraz. Należy wykorzystać te rosyjskie aktywa, które już mamy pod kontrolą, zaangażować w te działania kraje takie jak Japonia, dążyć do osiągnięcia celów strategicznych, w tym do samowystarczalności energetycznej Ukrainy i umieszczenia jej na drodze do członkostwa w Unii Europejskiej.

ZABIEGI DYPLOMATYCZNE I WOJSKOWE

Wszystkie wspomniane działania podkreślają znaczenie osiągnięcia przez państwa zachodnie takich celów strategicznych, jak pokonanie Rosji i zintegrowanie Ukrainy z Europą. Ponieważ rozwianie rosyjskich atawistycznych snów o potęgę stanowi warunek konieczny bezpieczeństwa w Europie, kraje zachodnie nie mogą tylko czekać na wynik wojny. Pojawiają się bowiem głosy, że im dłużej ta wojna trwa, tym bardziej staje się groźna i może eskalować. Niebezpieczeństwo to jest efektem porażek sił rosyjskich i niechęci Władimira Putina do wycofania się⁴². Dlatego też, przygotowując się na dłuższe zmagania, musimy jednocześnie zastosować bardziej zdecydowane, nieszablonowe środki, by pozbawić Putina

⁴⁰ D. Frum, *What Ukraine Needs Now*, „The Atlantic”, 11 kwietnia 2022 r., www.theatlantic.com; T. Van de Graaf, *The EU Has Lots of Options for Targeting Russian Oil It Should Use Them*, „WPR”, 15 kwietnia 2022 r., www.worldpoliticsreview.com.

⁴¹ A. Amelin, A. Prokip, A. Umland, *The Forgotten Potential of Ukraine's Energy Reserves*, „Harvard International Review”, 10 października 2020 r., <https://hir.harvard.edu>.

⁴² D. Ignatius, *Watching Russia's military failures is exhilarating. But a cornered Putin is dangerous*, „The Washington Post”, 17 marca 2022 r., www.washingtonpost.com; N. Ferguson, *The Fates of Ukraine and Putin Turn on 7 Forces of History*, Bloomberg, 9 marca 2022 r., www.bloomberg.com.

inicjatywy i możliwości eskalacji, jednocześnie tworząc fundamenty pod wykorzystanie okazji stworzonej przez tę wojnę w zakresie bezpieczeństwa. Do koniecznych działań zaliczyć można co najmniej przekazanie Ukrainie niezbędnej broni, mimo że w Europie panują w tej sprawie rozbieżne poglądy.

Dążąc do zdecydowanego odparcia Rosji, Stany Zjednoczone i ich sojusznicy muszą stale prowadzić działalność dyplomatyczną i wojskową mającą na celu wzmocnienie jedności wśród sojuszników i poparcia międzynarodowego dla odizolowania Rosji⁴³. Ta globalna kampania powinna towarzyszyć pilnemu, zakrojonemu na dużą skalę i długoterminowemu programowi wojskowemu, którego celem musi być zapewnienie Ukrainie zwycięstwa i zmiana przekonania Putina o tym, kto ma przewagę⁴⁴. W pierwszym przypadku program wojskowo-polityczny lub dyplomatyczny powinien ustalić długoterminową politykę wykraczającą poza zaspokajanie obronnych i ofensywnych potrzeb Ukrainy na wypadek przeciągającego się konfliktu. Oznacza to długotrwałe wsparcie gospodarcze dla Ukrainy oraz regularne dostawy broni ciężkiej i ofensywnej. W Stanach Zjednoczonych oznacza to przegłosowanie w Kongresie ustawy *Lend-Lease*, uprawomocnienie się jej, a potem jak najszybsze wdrożenie. W Europie wymaga to długotrwałego zaangażowania NATO i wszystkich krajów członkowskich w wyposażanie Ukrainy we wszelkie potrzebne środki materialne i wojskowe służące podtrzymaniu jej państwowości i zapewnieniu zwycięstwa. Konieczność takich kroków stanowi jeden z licznych argumentów za prędką akcesją Ukrainy do NATO.

Do celów państw zachodnich musi też należeć włączenie Ukrainy w struktury Unii Europejskiej i nieco mniejszego Trójmorza. Jak wspomniano wcześniej, odbudowa Ukrainy i bezpieczeństwo Europy Wschodniej są zależne od zakrojonego na szeroką skalę programu rekonstrukcji państwa ukraińskiego w granicach sprzed napaści i pełniejszego zintegrowania go z sąsiadami. Członkostwo w UE, konieczne w tym procesie, wydaje się zyskiwać poparcie państw unijnych. Ambasador Francji w Waszyngtonie Phillipe Etienne stwierdził, że wojna zmieniła

⁴³ J. Dempsey, *Europe's Fading Unity Over Ukraine*, Carnegie Europe, 21 kwietnia 2022 r., <https://carnegieeurope.eu>; *White House National Security Adviser: US Seeks to Weaken and Isolate Russia*, „Balkan Times”, 19 kwietnia 2022 r., <https://balkantimes.org>.

⁴⁴ D.E. Sanger, *Russian Missile Tests Fuels Fears of an Isolated Putin*, „The New York Times”, 20 kwietnia 2022 r., www.nytimes.com.

historię kontynentu, że stanowi *game changer*⁴⁵. Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen potwierdziła, że Unia przyspieszy proces akcesji Ukrainy, i wręczyła władzom tego państwa kwestionariusz potrzebny do wszczęcia tego procesu⁴⁶. Wygląda na to, że chociaż wstąpienie do Unii trochę potrwa, ma szansę na sukces.

Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego powinna również jak najszybciej ogłosić pełne członkostwo Ukrainy. Oczywiście taki krok może początkowo rozsierdzić Rosję, a także wywołać protesty tych członków, którzy powołują się na niepełną demokratyzację Ukrainy i obawiają się rosyjskiej reakcji. Zaangażowanie militarne czy umiejętności Ukrainy są niepodważalne, mimo że wciąż istnieje potencjał poprawy. Po pierwsze jednak, nawet jeśli demokratyzacja przed wojną była niepełna, w tej chwili Ukraina przewyższa innych członków – Węgry i Turcję – o czym NATO przeważnie milczy. Po drugie, Rosja od dawna uznawała istnienie NATO za prowokację. Nieprzyjęcie Ukrainy do Sojuszu nie pozbawiło rosyjskich elit tak ugruntowanej paranoi, a Rosja nie może Ukrainie już nic więcej zrobić – poza atakiem jądrowym. Co więcej, NATO chętnie przyjmie Finlandię i Szwecję, które stanowią w oczach Rosji jeszcze większe zagrożenie.

Z drugiej strony są ważne powody jak najszybszego przyłączenia Ukrainy do NATO. Po pierwsze, nie tylko podniesie to zdecydowanie morale jej obywateli, ale będzie też stanowić wyraźny znak, że NATO nie pozwoli na zwycięstwo Rosji, a na mocy traktatu waszyngtońskiego zapewni Ukrainie długoterminowe dostawy broni potrzebnej do wygrania wojny. Po drugie, podważy to sam powód wojny, którą rozpoczęła Rosja, rzekomo chcąc zapobiec wstąpieniu Ukrainy do NATO. Ten krok odbije się szerokim echem w Rosji, ponieważ pokaże elitom i zwykłym ludziom bezsens wojny, a także wykluczy możliwość zwycięstwa. Obniży więc dodatkowo i tak już niskie morale w rosyjskich siłach zbrojnych i wśród mieszkańców państwa.

Po trzecie, choć NATO zapewnia, że nie wyśle wojsk na Ukrainę, jej członkostwo wytrąci Rosji z rąk kartę ataku jądrowego i dalszej eskalacji,

⁴⁵ J. Feldscher, *Russia's Invasion a 'Game Changer' for EU Membership, French Ambassador Says*, „Defense One”, 19 kwietnia 2022 r., www.defenseone.com.

⁴⁶ E. Piper, *EU Chief Promises Speeded Up Process for Ukraine to Seek Membership*, Reuters, 8 kwietnia 2022 r., www.reuters.com; *Von der Leyen Gives Ukraine Questionnaire for EU Accession Discussions*, „Euronews”, 8 kwietnia 2022 r., www.euronews.com.

przekazując ją Sojuszowi. Będzie to podważenie całościowej strategii Rosji, która pragnęła kontrolować eskalację, prowadząc małe wojny na swoich peryferiach, i zakłócać równowagę w Europie⁴⁷. Rosja, a co więcej Putin i jego stronnicy uświadomią sobie, że wykorzystanie broni chemicznej lub biologicznej, nie wspominając o jądrowej, będzie groziło wojną na większą skalę z przeważającymi siłami NATO tylko po to, żeby Putin utrzymał swoją kleptokrację kosztem całego kraju. Decyzja o przyjęciu Ukrainy stanowi więc uderzenie pozycyjne, nie tylko w siły rosyjskie, ale też w całą rosyjską strategię. Wraz z przystąpieniem do NATO Finlandii i Szwecji wszyscy stronnicy Rosji zrozumieją, jak bezsensowna i bezcelowa jest obecna wojna.

Po czwarte, członkostwo Ukrainy w NATO daje Sojuszowi powody do legalnego umocnienia swojej pozycji w mającym coraz większe znaczenie basenie Morza Czarnego⁴⁸. Gdy Ukraina zostanie członkiem NATO, Sojusz na mocy amerykańskiej ustawy *Lend-Lease* może rozmieścić swoje bazy wokół wybrzeży Morza Czarnego, o ile tylko zgodzi się na to Turcja, również członek NATO. Sojusz może też wysłać swoje statki na Morze Czarne, nie żeby walczyć, lecz żeby eskortować jednostki ukraińskie i przełamać rosyjską nielegalną blokadę ukraińskiego wybrzeża. Ponieważ napaść jako taka jest nielegalna, to samo dotyczy blokady. Przełamanie jej niesie wiele korzyści – poza oczywistym zmniejszeniem presji na Ukrainę umożliwi jej zarabianie pieniędzy na eksporcie towarów, pozwoli zwiększyć dochody i zmniejszy niedobór żywności (głównie zboża) na świecie. Dodatkowo (lub przede wszystkim) przełamanie nielegalnej blokady będzie stanowić wzmocnienie zasady prawa międzynarodowego, o którą USA walczyły w 1812 i 1917 r. – wolności morza pełnego. Obecność NATO nad Morzem Czarnym może stać się wreszcie czymś stałym. Wcześniej ani Stany Zjednoczone, ani całe NATO nie wykorzystwały w pełni praw płynących z konwencji w Montreux⁴⁹. Takie działania są w pełni legalne, zgodne z zobowiązaniami i interesami Sojuszu,

⁴⁷ S. Blank, *Reflections on Russian Nuclear Strategy*, w: A.B. Lowther (red.), *Guide to Nuclear Deterrence in the Age of Great Power Competition*, Louisiana Tech Research Institute, 2020, s. 229–243.

⁴⁸ M. Hess, *Welcome to the Black Sea Era of War*, „Foreign Policy”, 25 kwietnia 2022 r., <https://foreignpolicy.com>.

⁴⁹ L. Speranza, B. Hodges, *10 Ways to Boost NATO's Black Sea Defenses*, CEPA, 5 kwietnia 2022 r., <https://cepa.org>.

stanowią też środek odstraszający, ograniczając zagrożenia wynikające z rosyjskiej dominacji na Morzu Czarnym.

WNIOSKI

Przyznać należy, że przedstawione cele są szeroko zakrojone, jednak skala kryzysu i agresji rosyjskiej oraz popełnianych zbrodni usprawiedliwiają te ambicje. Niezależnie od tego, czy jest to największy kryzys europejski od 1945 r., działania Rosji są wyłącznie agresywne i zagrażają porządkowi międzynarodowemu. Przewodniczący Kolegium Połączonych Szefów Sztabów, amerykański generał Mark Milley powiedział stacji CNN: „Jeśli nikt nic nie zrobi, jeśli nijak nie odpowiemy na ten akt agresji, jeśli Rosja nie poniesie żadnych kosztów, to będzie to koniec międzynarodowego ładu”⁵⁰. Zagrożenie o takiej skali wymaga więc strategii i zabiegów bardzo odważnych, zdecydowanych i wizjonerskich. Nie jest to czas na półśrodki czy chowanie głowy w piasek i ignorowanie wojny i jej następstw. W tych okolicznościach polityka półśrodków jest niewystarczająca. Dążenie Finlandii i Szwecji do przystąpienia do NATO pokazuje zrozumienie przez nie wielkości stawki. Wskazuje także na znaczenie potęgi Stanów Zjednoczonych, silnego członka NATO, nieodzownej dla bezpieczeństwa tych państw, europejskiego i międzynarodowego⁵¹. USA muszą poprowadzić Sojusz odważnie, wzmocnić jego bezpieczeństwo, odstrzążyć Rosję, kontrolować drabinę eskalacji, powstrzymując się jednak od przemocy dla zachowania pokoju. Taka powściągliwość może nie być typowa dla przywołanego wcześniej tygrysa, ale jeśli okaże się skuteczna, ograniczy zakusy Rosji i zapewni zwycięstwo Ukrainie. Ukraina, ze zdecydowanym wsparciem Zachodu, ocali wówczas siebie dzięki walce, a Europę – dzięki dobremu przykładowi.

Z języka angielskiego przełożyła Ewa Rienecker.

⁵⁰ Z. Cohen, E. Kaufman, M. Conte, *Exclusive: Top US General Tells CNN ‘Global International Security Order’ Is at Stake Following Russia’s Invasion of Ukraine*, CNN, 26 kwietnia 2022 r., www.cnn.com.

⁵¹ G. Gressel, *Ukraine: Time for the West to Prepare for the Long War*, European Council on Foreign Relations, 19 kwietnia 2022 r., <https://ecfr.eu>.